

Z HISTORIE

náměstí (dnes sídlo firmy Karpem).

Z významných osobností, které zastávaly funkci okresního hejtmána, uvedme alespoň dvě. Tou první byl JUDr. Beno Petula, který vykonával funkci okresního hejtmána v letech 1911 – 1919. Stal se vůdčí osobností společenského dění ve městě. Mimo jiné také vášnivě fotografoval a jeho fotografie dodnes zaujmou znamenitým výtvarným citěním. Také Petulův nástupce byl výraznou osobností. JUDr. Hans Liebscher byl synem dlouholetého ředitele měš•anské školy, vlastivědného pracovníka a organizátora společenského života v Horšovském Týně, Karla Liebschera. Hans Liebscher to neměl ve funkci, kterou vykonával mezi dvěma světovými válkami, vůbec jednoduché. Musel balancovat mezi oficiální politikou nově vzniklého československého státu a názory místní německé samosprávy, která mu vytýkala zlažnost při prosazování jejích nacionálních zájmů.

9. října 1938 vstoupila do Horšovského Týna německá armáda a většina původního politického okresu Horšovský Týn se stala součástí Velkoněmecké říše, župy Sudety (Sudetengau). Dosavadní státní zřízení bylo rozbito a zanikla i stávající státní správa. Když přišli po skončení války do Horšovského Týna první čeští obyvatelé, neměli ve státní správě na co navázat. Dekretem prezidenta republiky dr. Edwarda Beneše z roku 1944 se měly nové orgány státní správy a samosprávy stát národní výbory.

Ty vznikaly živelně už ve dnech Květnového povstání jako revoluční národní výbory a postupně se z nich a ze správních komisí na území se převážně německým obyvatelstvem stávaly nové mocenské orgány. Dlužno podotknout, že se od samého počátku stávaly převodní pákou komunistické strany, která ovládala ministerstvo vnitra. Formálně bylo postavení národních výborů v mocenském aparátu poválečného Československa potrváno v ústavě z roku 1948. To už bylo po komunistickém puči.

V Horšovském Týně začal okresní národní výbor fungovat od června 1945. V prvních týdnech sídlil ve Staňkově, který byl na rozdíl od Horšovského Týna českým městem. Prvním předsedou ONV se stal Josef Herian. Teprve v létě 1945 se úřad přestěhoval do sídla okresu. Snad aby byla přerušena i symbolicky kontinuita s předválečným režimem, dostal ONV Horšovský Týn nové sídlo. Stala se jím budova bývalé Mitznerovy tiskárny u nádraží (dnes internát SOŠ a SOU Horšovský Týn). Zde sídlil okresní národní výbor až do svého zrušení v roce 1960.

Určitou rehabilitaci Horšovského Týna jako bývalého okresního města přinesl až zákon č. 314 z roku 2002 o stanovení obcí s rozšířenou působností. Městský úřad v Horšovském Týně vykonává v přenesené pravomoci některé funkce státní správy pro občany našeho města a jako pověřený úřad pro další obce z bývalého okresu Horšovský Týn, které jsou v jeho působnosti. Bohužel ani zdaleka to nejsou všechny obce, které tvořily dřívější politický okres Horšovský Týn.

Budova bývalého ONV

Okresní hejtmánství a okresní soud

Luděk Thomayer

O divadle v Horšovském Týně

Horšovský Týn býval od počátku městem českým, rozhodně z té větší poloviny, což mimo jiné dosvědčují jména měš•anů v Pamětní knize města vedené do roku 1709 v českém jazyce. Ovšem změnou feudální vrchnosti po Bílé hoře, poté, co konfiskát po Vilémovi z Lobkowicz, předním členu stavovské opozice, výhodně získal oblíbenec Ferdinanda II., štýrský šlechtic Maxmilián z Trauttmansdorffu, se začalo město pozvolna poněmčovat, přičemž jistý podíl tu měl i zdejší kapucínský klášter. Takže při vzniku Československé republiky by se zdejší rodiny hlásící se k české národnosti téměř daly spočítat na prstech rukou.

Co se ochotnického dění týče, jsou místní prameny skoupé. Z toho lze usoudit, že v německém etniku se ochotnické divadlo neprovozovalo v takovém rozsahu a razanci jako tomu bylo na české straně, kde už od dob národního obrození to bylo právě lidové divadlo, které šířilo osvětu po vlastech českých. Potřeba burcovat národní sebevědomí formou divadla na německé straně nebyla.

Pečlivě zpracované německé analýzy však pohříchu nezaznamenávají žádný samostatný divadelní spolek, ačkoli spolku a korporací tu existovalo několik desítek, což je u okresního města s téměř třemi tisíci obyvateli spodivem, nebo v té době snad každá větší česká obec už měla svou divadelní tradici. Ze stručných zmínek lze usoudit, že divadlo se tu povětšinou provozovalo z iniciativy kantorského sboru formou tématicky zaměřených besídek nebo pod nějakou společenskou organizací. Až obširná národopisná publikace „Unser Heimatkreis Bischofteinitz, Kassel 1967“ (Náš domovský okres H. Týn) přináší v oddíle spolková činnost první konkrétnější zprávu.

A tak se dovídáme, že v roce 1919

vznikl v městě z iniciativy arciděkana Leopolda Klimy a na podnět vévodkyně Marie Adelheid de Beaufort-Spontin z Bečova nepolitický Spolek katolických žen, který se vedle hlavní náplně – obrany křes•anských ideálů – také programově zaobíral divadelní činností. Dlouholetou vedoucí spolku a režisérkou byla vdova po četnickém majorovi zahynulém v I. světové válce Marie Thodtová, po ní Betty Krausová, patronem spolku byl arciděkan Leopold Klima, jinak režisér, dramaturg, autor a podle všeho také herec. A protože divadlo nelze praktikovat bez mužů, jsou zde mezi členkami spolku a omladinou, uváděni také vážení obchodníci Kieweg, Schiller nebo lékárník Leo Hauser, který náležel k předním hercům souboru. Funkci maskéra a kadeřníka zastával Anton Pickl, „souffleur“ (tak se totiž noblesně po francouzsku říkalo nápovědě) – to byla čestná funkce, která příslušela kantorkám. Potřebné zázemí na zkoušky poskytla budova arciděkanství.

Předváděl se nenáročný dobový, společensky či sociálně zaměřený repertoár německy píšících autorů (francouzské hry se nábožensky laděnému spolku jevily poněkud frivolní), jak vyplývá z názvů inscenací: „Hospodář ze samoty“, „Závoj elfů“, „Král pašeráků“, „Otče, zžhešil jsem“ nebo „Das Nullerl“, což se dá přeložit jako „Nicka“ či „Chudinka“ nebo „Die Grille“ (Vrtoch), žádná velká německá klasika typu Schillera, Goetha nebo naturalisty Gerharda Hauptmana či Johanna Nestroye, zakladatele vídeňské frašky, tedy autorů značně oblíbených na české straně.

Divácky vděčné byly výpravné lidové operetky, v kterých předváděl své bravurní herecké kreace populární vídeňský komik Alexander Girardi, souputník našeho Jindřicha Mošny, jako například „Tante Jutta aus Kalkutta“ (Teta Jutta z Kalkaty) nebo mině lechtivé komedie se zpěvy z venkovského prostředí hrábané v místních krojích a dialektu jako třeba „Sedlák v cizí posteli“, v níž pěvecky vypomáhal znamenitý herec a sólista ze sousedních Semošic Hans Schötterl.

Ovšem za nejpobornější inscenaci lze považovat historickou truchlohu nazvanou „Popel, der wüste Graf“ (Popel, zpusťlý hrabě), kterou pod pseudonymem Wolfgang Baumroth napsal a za pomoci zkušené režisérky Marie Thodtové zinscenoval sám pan arciděkan. Oním zpusťlým hrabětem byl bezpochyby miněn značně neoblíbený renesanšní šlechtic Vilém z Lobkowicz, který své poddané zatěžoval neúměrnými robotními povinnostmi (museli například stavět kamennou zeď horšovské obory) a poté co konvertoval, ještě je nutil, aby i oni změnili „viru otců“ a stali se z katolíků protestanty.

Slavnostní premiéra se uskutečnila 17. dubna 1926 na scéně hotelu „Zur Traube“ (dnes Šumava), což dokládá i zachovalý dobový snímek. Na scénografii se podílela také vídeňská rodačka, zdejší akademická malířka Pauline Bäuml. Není žádných zpráv o tom, že by se tu divadlo hrálo za války.

V příštím čísle článek o Zámeckém divadle

Václav Kuněš